

Шановні друзі,

Зараз ми з Вами живемо у складний час. Слідкуємо за тим, що відбувається навколо нас, стежимо за новинами не лише з різних куточків світу, але зокрема, за ситуацією, яка відбувається недалеко – в сусідній державі, хвилює нас доля людей, які потрапили в центр воєнного лихоліття. Уболіваємо за людські втрати, за смерть ненароджених дітей, немовлят, школярів, молодих людей, призовників, матерів, чоловіків, бабусь і діусів, за всіх, хто страждає... , співчуваємо їхній долі.

Все, що в світі відбувається, хоч і незбагненне, не пропаде, воно фіксується в людській свідомості і пам'яті різним способом, стане широко відомим. Одною з можливостей є пісня. Вона супроводжує людей з давніх давен від колиски до могили, відбиває визначні події в житті суспільства. Кожен народ створює пісні, і всі знаємо, що український народ винятково співучий.

Тепер ви будете мати можливість послухати пісні з репертуару Марка Мохнача, уродженця Лабірщини, в сучасному члена опери Кошицького театру, який вже кілька разів виступав також у центрі Союзу русинів-українців СР.

В сьогоднішньому концерті, який він пропонує вашій увазі, його будуть супроводжувати піаністка, заслужена артистка України, доцентка Любова Гундер, більшість пісень прозвучить в її авторському аранжуванні та модератор концерту Валерія Фіреш

1.

Розпочинає свій концерт Марко Мохнач чудовою піснею **“Боже великий, єдиний”**, яка і в минулому часі, і в сучасному є МОЛИТВОЮ - зверненням народу до Всевишнього в трагічний для нього час. Цікава історія її виникнення. Цей урочистий музичний твір виник ще у 1885 році, музика композитора Миколи Лисенка, слова Олександра Кониського. Письменник Кониський в 1884 році побував у Львові, де зустрічався зі студентами духовної семінарії. По якомусь часі семінаристи зібрались видати збірник народних та авторських пісень і попросили Кониського надіслати до збірника власні й Лисенкові твори. З приводу написання твору Кониський у листі до видавця звернувся словами: *Я написав “Молитву” руських дітей, а М. Лисенко завів її на ноти і придбав дуже хорошу музику, котра дуже усім сподобалась. Не лише, що сподобалась, стала популярною, почали виникати її різні версії. Оригінал твору, в якому він був написаний, заспіває Марко Мохнач.*

2.

Пісня, яку Ви заслухали, відома також під назвою „Молитва за Україну“. У деяких громадах православних та католицьких церков України існує традиція співати її після відправи. Нині твір офіційно визнано духовним гімном України на рівні з державним.

*****

Спеціальне місце в українській пісенній традиції займає пісня **„Дивлюсь я на небо, та й думку гадаю“**, написана на слова українського поета-романтика Михайла Петренка. В 1962 році в космічний політ стартував корабель „Восток-4“, на борту якого був перший український космонавт Павло Попович і впродовж сеансу радіозв'язку в Центрі управління польотами був присутній головний конструктор Сергій Корольов, теж українського походження. У космосі Павло Попович заспівав пісню „Дивлюсь я на небо...“. Таким чином ця пісня стала першою піснею, що пролунала в космосі. Сам космонавт про це з гордістю згадував: *“Я дуже пишався, що став першим українцем, який побував у космосі. Першою піснею, що пролунала на орбіті під час нашого польоту, була “Дивлюсь я на небо та й думку гадаю...”*

3.

*Де Крим за горами,
Де сонечко сяє,
Ой там моя мила
Голубка літає.*

Автором цих рядків є популярний український поет ХІХ століття Михайло Петренко. На основі його вірша з'явилася пісня "Де Крим за горами", яка пізніше стала складовою частиною чудового романсу "Взяв би я бандуру". Саме тому М. Петренка називають його автором. Знаний у народі романс в сучасному вважається народною піснею. Пропонуємо її Вашій увазі.

4.

Значної популярності набула українська народна пісня "Вечір на дворі", яку відносимо до ліричних пісень. Так само, як і інші народні пісні, зазнала багато обробок. Влучно передає велике кохання і прагнення молодого хлопця скоріше побачитися з милою дівчиною.

5.

Авторська пісня „**Ніч яка місячна, зоряна, ясна**“ також належить до винятково популярних пісень. Автором слів поезії є Михайло Старицький, музику до неї написав Микола Лисенко наприкінці ХІХ століття. Вона стала популярною серед населення, проте всевітньо відомою пісня стала не з мелодією Лисенка, а з іншою мелодією, що її авторами є два кобзарі – Андрій Волощенко та Василь Овчинніков.

6.

До любовних пісень подібного характеру належить також народна пісня "Ой ти, дівчино зарученая". Пісня нагадує слухачам молодість, приємні події, які людина згадує все життя. Послухайте і згадуйте ...

7.

Тепер пропонуємо вам послухати українську пісню, яка належить до шедеврів світової пісенної спадщини - „**Ой ти, дівчино, з горіха зерня**“ – на слова відомого письменника Івана Франка. Вірш було написано на зразок української народної ліричної пісні. Слова великого Каменяра на музику поклав Анатолій Кос-Анатольський. На відміну від інших пісень, ця була написана у 1956 році на честь 100-літнього ювілею від дня народження Івана Франка і в сучасному вважається, що твір почав втрачати своє авторство і виконується як народна пісня. Одним з найвизначніших виконавців цієї пісні був видатний український оперний співак Дмитро Гнатюк.

8.

Відомий романс „**Чорнії брови, карії очі**“ здебільшого вважають народною піснею. Вона зворушує красою ліричного почуття й чарівною мелодією, однак належить до пісень літературного походження. Ім'я автора – Костянтин Думитрашко.

Пісня, записана в середині ХІХ ст., відображає одвічну тему - інтимний світ закоханої людини, життя її серця, сповненого тугою за милою, прагненням кохання. Це все разом зі запальною мелодією хвилює і сучасного слухача.

9.

Ім'я сучасного українського поета **Дмитра Павличка** відоме культурним і політичним діячам Словаччини. Належить він до кращих перекладачів творів світової літератури на українську мову, перекладав також зі словацької літератури. Окремою книгою опублікував антологію словацької поезії. Крім того в 1995-1998 рр. він був *Надзвичайним і Повноважним Послом України в Словацькій Республіці*. З-поміж кількості творів Д. Павличка покладених на музику Марко Мохнач пропонує послухати пісню "Два кольори". Ця пісня має багато спільного з "Піснею про рушник" Андрія

Малишка. Однакові синам стеляться "дороги далекі", "незнані шляхи", "сумні і радісні дороги". Переважають два кольори: "червоний" — символ щастя і любові і "чорний" — символ журби й печалі.

10.

Як уже було згадано, багато спільного з піснею "Два кольори" має також улюблена „Пісня про рушник“. Створили її поет Андрій Малишко і композитор Платон Майборода. Твір А. Малишка, це сповідь-спогад ліричного героя, у якій матір дарує синові рушник, вишитий як символ життєвої дороги. Рушник пов'язаний не лише з життєвою долею героя, але й образом його матері. Автор цим твором порушує питання дитинства, прощання з батьківською хатою та материнську тривогу за долю власної дитини.

11.

До улюблених пісень, які часто публікують як народні, належать козацькі пісні. Багато з них стало, на превеликий жаль, актуальними і в наш час. Вашій увазі пропонуємо пісню "Іхав козак на війноньку", яка з'явилася на світ в Австро-угорській імперії в 1915 році. Авторство слів пісні і музики приписують композиторові, диригенту Михайлові Гайворонському, який вчився у Вищому музичному інституті ім. Лисенка. Авторству Гайворонського належить понад 30 пісень, які виконують здебільшого духові оркестри. Помер композитор в середині ХХ століття в Нью Йорку. На тлі активного ритму звучить мінорна мелодія, яка, попри зовнішню бравурність, відображає внутрішній стан головного героя пісні - смуток і жаль за коханою дівчиною, розлуку з рідним краєм.

12.

Зовсім іншого характеру є українська народна пісня "По садочку ходжу", яку відносимо до ліричних пісень. Так само, як і інші народні пісні, зазнала багато обробок, в тому числі і джазових.

13.

В Словаччині дуже популярною стала пісня "Соколи". Почути її можна по радіо, в різних програмах телебачення... Офіційно її зараховують до традиційних польсько-українських пісень. Автор пісні невідомий, але відомо, що виникла в кінці ХVІІІ або в першій половині ХІХ століття. Пісня була використана як саундтрек у польському фільмі „Вогнем і мечем“ (екранізації однойменного роману Генрика Сенкевича), а в 2017 році також у словацько-українському фільмі „Межа“ (Їага). Ця пісня теж є неабияк актуальною зараз.

14.

Концерт завершується піснею "Ой, у лузі червона калина...", яка була написана в Галичині в 1914 році на слова Степана Чарнецького. Після початку першої світової війни була настільки популярною, що стала народною. Відома вона в кількох варіантах. У 2022 році набула нової хвилі популярності після виконання українським співаком Андрієм Хливнюком – фронтменом групи "Бумбокс" на Софійській площі у перший день війни та кавер-версії культового гурту Pink Floyd під назвою Heu, heu, Rise Up! Нове виконання української пісні з 370-річною традицією у виконанні британського гурту було опубліковане як сингл вже 8 квітня 2022 року. Це була перша нова музика, записана групою з 1994 року. Назва пісні "Heu, Heu, Rise Up!" взята з останнього рядка оригінальної української пісні: "Гей, гей, розвеселимо!"

Пісня "Ой, у лузі червона калина..." – це гімн УПА (Української Повстанської Армії). Як в часі козацтва і в роки Другої світової війни, так і зараз є такі пісні символом боротьби українських патріотів за Україну, за її волю, за честь і славу, за народ! Пісня – сплав енергії боротьби і любові, пісня – мотивація, пісня – заклик!